https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.41

УДК 342.95:341.24(477)

ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ РОЗМІНУВАННЯ

Владислав ТЕРЕМЕЦЬКИЙ

доктор юридичних наук, професор,
завідувач сектору

Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України» (Київ)

https://orcid.org/0000-0002-2667-5167

Максим МАРЧЕНКО

кандидат юридичних наук, директор

Акціонерне товариство «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Джерело» (Київ)

https://orcid.org/0009-0006-0078-8346

Наукове дослідження присвячене проблемам правового регулювання міжнародного співробітництва, що здійснюється з метою розмінування території України. Проаналізовано наукові праці, у яких висвітлюються особливості правового регулювання розмінування та міжнародної взаємодії в цій сфері. Зазначено, що окремі дослідники наводять приклади участі міжнародних неурядових організацій у процесі розмінування в Україні, а також описують конкретні форми співпраці з цими організаціями. Досліджено положення міжнародно-правових договорів, які регламентують надання Україні матеріально-технічної та фінансової допомоги в контексті розмінування. Проаналізовано норми українського законодавства, що визначають правові підстави для міжнародного співробітництва у цій сфері.

Зроблено висновок, що правові засади міжнародного співробітництва України у сфері розмінування визначаються

UDC

LEGAL PRINCIPLES OF UKRAINE'S INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF DEMINING

Vladyslav TEREMETSKYI

Doctor in Law, Professor,
Head of Sector

State organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine" (Kyiv)

Maksym MARCHENKO

Candidate of Law, Director

Dzherelo Closed-end Non-Diversified Venture Corporate Investment Fund, (Kyiv)

This scientific study is devoted to the problems of legal regulation of international cooperation carried out with the aim of demining the territory of Ukraine. Scientific works highlighting the peculiarities of legal regulation of demining and international cooperation in this field are analysed. It is noted that some researchers cite examples of the participation of international non-governmental organisations in the demining process in Ukraine, as well as describe specific forms of cooperation with these organisations. The provisions of international legal agreements regulating the provision of material, technical and financial assistance to Ukraine in the context of demining are examined. The norms of Ukrainian legislation that determine the legal principles for international cooperation in this area are analysed.

It is concluded that the legal principles for Ukraine's international cooperation in the field of demining is determined by the

Законом України «Про протимінну діяльність в Україні» та міжнародними договорами. Окреслено особливості правового регулювання взаємодії України з міжнародними партнерами у цій сфері. Підкреслено, що Україна ратифікувала Конвенцію про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, а також Конвенцію про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення. Наголошено, що Україна виконує свої міжнародні зобов'язання щодо скорочення видів озброєння відповідно до зазначених документів.

Установлено, що міжнародна фінансова допомога на розмінування надається Україні на підставі міжурядових угод, зокрема з Ісландією, Литвою, Японією, Францією, Словенією та іншими державами. Визначено перелік міжнародних компаній, які на підставі міжнародних договорів уповноважені укладати контракти на здійснення гуманітарного розмінування. Зазначено, що у реалізації спільних міжнародних проєктів беруть участь також іноземні неурядові організації. Акцентовано увагу на тому, що Україна організовує міжнародні конференції з питань протимінної діяльності з метою вдосконалення правових механізмів отримання міжнародної допомоги в умовах воєнного стану.

Запропоновано шляхи вдосконалення правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері розмінування, зокрема через укладення міжнародних угод щодо реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на створення новітніх продуктів у сфері протимінної діяльності з урахуванням положень Закону України «Про інноваційну діяльність». Висловлено авторське бачення перспектив подальших наукових досліджень у цій галузі.

Ключові слова: гуманітарне розмінування, міжнародне співробітництво, протимінна діяльність, міждержавні угоди, гранти, матеріально-технічна допомога, інноваційні проєкти, міжнародна фінансова допомога, іноземний інвестор, високотехнологічний продукт, міжнародні місії, збройних конфлікт, воєнний стан

Law of Ukraine 'On Mine Action in Ukraine' and international treaties. The peculiarities of the legal regulation of Ukraine's interaction with international partners in this area are outlined. It is emphasised that Ukraine has ratified the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons and the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction. It is stressed that Ukraine fulfils its international obligations to reduce the types of weapons in accordance with these documents.

It was established that international financial assistance for demining is provided to Ukraine on the basis of intergovernmental agreements, in particular with Iceland, Lithuania, Japan, France, Slovenia and other states. A list of international companies authorised to conclude contracts for humanitarian demining on the basis of international treaties was determined. It is noted that foreign non-governmental organisations also participate in the implementation of joint international projects. Attention is drawn to the fact that Ukraine organises international conferences on mine action with the aim of improving the legal mechanisms for obtaining international assistance in conditions of martial law.

Ways to improve the legal regulation of international cooperation in the field of demining are proposed, in particular through the conclusion of international agreements on the implementation of innovative projects aimed at creating new products in the field of mine action, taking into account the provisions of the Law of Ukraine "On Innovative Activity". The author's vision of the prospects for further scientific research in this field is expressed.

Keywords: humanitarian demining, international cooperation, mine action, intergovernmental agreements, grants, material and technical assistance, innovative projects, international financial assistance, foreign investor, high-tech product, international missions, armed conflict, martial law

Постановка проблеми. Тривалий військовий конфлікт, що охопив значну частину території України, призвів до масштабного мінування та, як наслідок, до істотного скорочення площ основних сільськогосподарських угідь. Розмінування цих територій уже сьогодні потребує значної міжнародної підтримки. Навіть після завершення воєнних дій проблема надання міжнародної допомоги у цій сфері залишатиметься надзвичайно актуальною.

Ефективне міжнародне співробітництво у сфері протимінної діяльності має здійснюватися на належному правовому підґрунті. У зв'язку з цим є актуальним є дослідження міжнародно-правових актів та національного законодавства України, які регулюють міждержавну взаємодію у сфері розмінування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти протимінної діяльності є предметом наукових досліджень фахівців у галузі права, державного управління та військових наук. Загальні питання розмінування висвітлюються у працях Є. О. Пориноса. О. А. Дмитрієнко, С. І. Богдан [1], Б. О. Воровича [2], С. О. Ганненко [3], С. П. Потеряйка, І. В. Окіпняк [4], І. М. Лаппо, Є. М. Бірюкова, О. В. Журахова, Ю. М. Добришкіна [5]. Утім вказані науковці порушували лише окремі питання правового регулювання протимінної діяльності, зокрема у контексті міжнародного співробітництва.

Безпосередньо проблемам міжнародної співпраці у сфері розмінування присвячені наукові праці А. О. Гавази [6], Д. Д. Плинокоса, Л. М. Давиденко, Д. М. Шабанова, О. І. Кукурян [7], А. А. Саковського, Й. С. Затька, Ю. П. Приходька [8]. Вказаними вченими розглядаються приклади залучення міжнародних неурядових організацій до співпраці з українськими органами влади з питань розмінування. Водночас проблематика правового забезпечення міжнародного співробітництва України у сфері розмінування залишається недостатньо дослідженою, що обумовлює необхідність подальших теоретичних розвідок у цьому напрямі.

Мета наукового дослідження полягає у визначенні особливостей правового регулювання міжнародного співробітництва України у сфері розмінування, зокрема шляхом аналізу чинного законодавства та міжнародно-правових актів, задля формулювання теоретичних висновків і практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового механізму залучення та використання міжнародної допомоги у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Правовідносини у сфері розмінування в Україні регулюються Законом України «Про протимінну діяльність в Україні» (далі – Закон № 2642-VIII). Згідно з ч. 1 ст. 34 Закону № 2642-VIII Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів здійснює співробітництво у сфері протимінної діяльності з іноземними державами, міжнародними організаціями та установами [9]. Зокрема, відповідно до пп. 87-7 п. 4 Положення про Міністерство закордонних справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 281, зазначене міністерство повинно брати участь у забезпеченні формування та реалізації державної політики у сфері протимінної діяльності [10].

Як передбачено у пп. 2 і 5 п. 4 Положення про Національний орган з питань протимінної діяльності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 № 1207, до компетенції цього органу належать залучення міжнародної допомоги для розбудови потенціалу у сфері протимінної діяльності та погодження напрямів використання фінансових ресурсів, що надаються донорами [11]. Згідно з ч. 2 ст. 34 Закону № 2642-VIII міжнародне співробітництво у цій сфері здійснюється національним органом з питань протимінної діяльності через Міністерство закордонних справ України [9]. Відповідно до Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р, ефективна реалізація державної політики у цій сфері потребує узгоджених дій органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та міжнародних партнерів (далі – Національна стратегія) [12].

Таким чином, в Україні сформовано належні організаційно-правові передумови для розвитку міжнародного співробітництва у сфері розмінування та інших напрямів протимінної діяльності. Головну роль у здійсненні такого співробітництва відіграють Національний орган з питань протимінної діяльності та Міністерство закордонних справ України.

Україна є учасником низки міжнародних договорів у сфері протимінної діяльності. Зокрема, 21.09.1999 наша держава приєдналася до Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, схваленої Генеральною асамблеєю ООН 03.05.1996. Згідно з ч. 3 ст. 3 цього Протоколу забороняється за будь-яких обставин застосовувати будь-яку міну, міну-пастку чи інший пристрій, призначений для того, щоб завдавати надмірних ушкоджень чи невиправданих страждань [13].

Крім того, 18.05.2005 Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, ухвалену Генеральною асамблеєю ООН 18.09.1997 (далі – Конвенція про заборону протипіхотних мін). Відповідно до ст. ст. 1, 5 та 6 цієї Конвенції Україна зобов'язалася не застосовувати, не виробляти, не накопичувати та не зберігати протипіхотні міни, забезпечити знищення всіх протипіхотних мін у замінованих районах на підконтрольній території. Документ передбачає здійснення міжнародного співробітництва у сфері знищення мін через систему Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), Міжнародний комітет Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, а також за участю неурядових організації [14].

Зазначені міжнародні документи встановлюють певні обмеження щодо видів озброєнь, яких повинні дотримуватися держави-учасниці. Так, за даними А. О. Гавази, станом на травень 2020 року Україна знищила понад 3 мільйони протипіхотних мін на виконання зобов'язань, передбачених Конвенцією [6, с. 43]. Виконання таких міжнародних зобов'язань свідчить про відповідальність держави перед світовою спільнотою.

Варто звернути увагу на такий напрям міжнародного співробітництва у сфері протимінної діяльності, як надання міжнародної допомоги для створення потенціалу із розмінування в Україні, що передбачено п. 3 ч. 2 ст. 34 Закону № 2642-VIII [9]. У межах цього напряму міжнародного співробітництва урядом України укладено низку міждержавних угод.

Наприклад, 13.08.2024 було укладено Угоду між Міністерством закордонних справ Ісландії, Міністерством національної оборони Литовської Республіки та Міністерством оборони України про співробітництво в рамках коаліції спроможностей з розмінування України (далі – Угода з Ісландією та Литовською республікою). Згідно зі ст. 8 Угоди з Ісландією та Литовською республікою держави-донори можуть надавати матеріальну допомогу у вигляді підготовки персоналу або товарів, або послуг оборонного призначення безпосередньо Міністерству оборони України, Державній спеціальній службі транспорту, а також Збройним Силам України [15]. Хоча обсяги такої допомоги не конкретизуються, сторони Угоди зобов'язалися допомагати Україні під час розмінування її території.

Наступним прикладом міжнародного договору про надання допомоги Україні для розмінування є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Словенія про донацію безповоротних коштів для гуманітарної допомоги з діяльності у сфері розмінування, укладена 04.12.2024 (далі – Угода зі Словенією). Відповідно до ст. 1 і 2 цієї Угоди Україна отримає до 1 500 000 євро (один мільйон п'ятсот тисяч євро) для закупівлі обладнання або здійснення іншої діяльності з гуманітарного розмінування [16].

Окремої уваги заслуговує Грантова угода між урядом України та урядом Французької Республіки щодо сприяння відновленню та підтримці критичної інфраструктури у пріоритетних секторах економіки України, укладена 07.06.2024 (далі – Угода з Французькою Республікою). Згідно зі ст. 2 цієї Угоди, передбачено фінансову допомогу в обсязі до 200 млн євро, яка, зокрема, може бути спрямована на розмінування [17].

Слід зауважити, що зазначені міжнародні документи є прикладами цільового фінансування, що передбачає чітко визначені обсяги допомоги, призначеної для реалізації гуманітарних заходів з розмінування замінованих територій.

Міжнародні домовленості між Україною та Японією також передбачають надання грошової допомоги для розмінування. Зокрема, 19.02.2024 між Кабінетом Міністрів України та Японським агентством міжнародного співробітництва (далі – Агентство) укладено Грантову

угоду для програми екстреного відновлення (далі – Угода з Японією). Відповідно до ст. 1 і ст. 3 Угоди з Японією Агентство надає Україні грант у визначеному розмірі для реалізації Програми екстреного відновлення України (далі – Програми). Кошти, надані в межах гранту, можуть бути витрачені виключно на закупівлю товарів або послуг, необхідних для реалізації Програми. У додатку 1 до Угоди з Японією міститься перелік субпроектів, на які надаються кошти у межах гранту. Одним із таких субпроектів є покращення обладнання для гуманітарного розмінування. Виконавцем проекту вказано Державну службу з надзвичайних ситуацій України (далі – ДСНС України) [18]. Зазначена міжнародно-правова угода є правовою основою для взаємодії між ДСНС України та Японським агентством міжнародного співробітництва з питань гуманітарного розмінування.

Як відомо, переговори про співробітництво у сфері протимінної діяльності між Україною та Республікою Хорватія завершилися схваленням відповідного розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.10.2023 № 905-р щодо підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво у сфері протимінної діяльності (далі – Угода з Хорватією) [19]. Вже 10.10.2023 на Урядовому порталі з'явилося офіційне повідомлення про підписання цієї міжурядової угоди [20].

Проте на момент підготовки цієї статті текст Угоди з Хорватією ще не оприлюднено у відкритих джерелах, зокрема, на сайті Верховної Ради України, що унеможливлює її повний нормативний аналіз. Водночас, за повідомленнями науковців (зокрема, Д. Д. Плинокоса та співавторів), дана Угода передбачає низку напрямів співпраці, зокрема: розробку нормативно-правової бази для запровадження стандартних процедур у сфері протимінної діяльності, зміцнення матеріально-технічної бази для розмінування, обмін досвідом, передачу експертних знань, проведення тренінгів, розвиток виробничих потужностей для виготовлення засобів розмінування, запровадження міжнародних стандартів і процедур сертифікації, а також реалізацію спільних науково-дослідних проєктів [7, с. 92].

Слід зауважити, що враховуючи досвід Хорватії у сфері гуманітарного розмінування, набутий після завершення збройного конфлікту на Балканах, співпраця з цією державою є для України надзвичайно цінною в контексті адаптації найкращих практик.

Важливо зазначити, що в Україні затверджено Операційний план заходів з реалізації Національної стратегії у 2024 – 2026 роках (далі – Операційний план). Згідно з п. 15 Операційного плану заплановано забезпечити ефективне використання міжнародної технічної допомоги у сфері протимінної діяльності, сформувати систему ефективного моніторингу використання міжнародної допомоги, створити інформаційно-комунікаційну систему обміну даних щодо потреб у міжнародній технічній допомозі [21]. Реалізація зазначених заходів покликана забезпечити прозорість, ефективність і результативність використання зовнішньої допомоги, що, зі свого боку, є передумовою досягнення ключових цілей національної політики у сфері протимінної діяльності.

У науковій літературі, присвяченій проблематиці розмінування, наводяться приклади надання міжнародної допомоги Україні у цій сфері. Зокрема, Є. О. Поринос із колективом авторів зазначає, що Україна долучилася до Програми розвитку ООН, у межах якої надається технічна підтримка гуманітарного розмінування. У межах цієї допомоги передбачено постачання спеціалізованого обладнання, підготовку персоналу, а також консультування з питань протимінної діяльності [1, с. 640].

На думку А. А. Саковського та співавторів, ООН наразі відіграє ключову роль у забезпеченні належного функціонування міжнародних програм у сфері протимінної діяльності, зокрема шляхом розробки й затвердження міжнародних стандартів. Координацію проектів з розмінування у різних державах здійснюють Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS) та Женевський міжнародний центр з гуманітарного розмінування (GICHD) [8, с. 22]. Отже, інституції системи ООН посідають провідне місце у здійсненні гуманітарного розмінування територій, що зазнали впливу бойових дій, забезпечуючи як технічну, так і організаційно-методичну підтримку.

Значну роль у здійсненні протимінної діяльності в Україні відіграють міжнародні неурядові організації, які активно співпрацюють з українськими органами влади. Як зазначає Б. О. Ворович, починаючи з 2016 року до таких організацій належать швейцарський фонд з протимінної діяльності (FSD), британсько-американська організація «The HALO Trust» та Данська група розмінування [2, с. 145].

А. О. Гаваза акцентує увагу на важливості формування культури безпеки у сфері протимінної діяльності та висвітлює участь України в міжнародній програмі навчання безпечному поводженню з мінами – Mine Risk Education, яку впроваджує Міжнародна організація із заборони наземних мін [6, с. 46].

С. О. Ганненко наголошує, що в зоні бойових дій військове командування залучає до маркування небезпечних і підозрілих ділянок місцевості іноземні неурядові організації, які мають право проводити заходи у сфері протимінної діяльності. Зокрема, йдеться про Фонд Міжнародного Червоного Хреста, Датську групу розмінування та Фонд The HALO Trust [3, с. 26].

С. П. Потеряйко та І. В. Окіпняк, досліджуючи практику співпраці ДСНС України з міжнародними структурами, наводять приклади співпраці з такими організаціями, як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, Женевський міжнародний центр з гуманітарного розмінування, Швейцарський фонд протимінної діяльності, Хорватський центр протимінної діяльності, Азербайджанський центр гуманітарного розмінування, Естонська рятувальна служба та Служба розмінування Франції [4, с. 310].

І. М. Лаппо також підкреслює, що згадані міжнародні організації (FSD, Данська рада у справах біженців, The HALO Trust) здійснюють свою діяльність в Україні на підставі спільної угоди з Міністерством оборони України. Крім того, у сфері протимінної діяльності діють і національні неурядові оператори: ТОВ «ДЕМІНІНГ СОЛЮШНС», «ГК груп», ГО «Асоціація саперів України» [5, с. 75].

Таким чином, гуманітарні місії міжнародних і національних неурядових організацій є важливим компонентом системи розмінування територій, що постраждали від бойових дій, забезпечуючи як технічну допомогу, так і участь у просвітницьких ініціативах.

Одним із напрямів міжнародної взаємодії у сфері протимінної діяльності, передбаченим п. 5 ч. 2 ст. 34 Закону України № 2642-VIII, є організація та проведення міжнародних конференцій, семінарів і брифінгів з відповідної тематики [9]. Так, з метою реалізації цього положення Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження «Про утворення Організаційного комітету з підготовки та проведення Конференції з питань протимінної діяльності України (UMAC 2025) в Японії» від 24.01.2025 № 54-р [22]. Ця конференція є наступним кроком після аналогічного міжнародного заходу, що відбувся у жовтні 2024 року в м. Лозанні (Швейцарія). Метою проведення цієї конференції є сприяння поглибленню взаємодії України з державами-донорами та міжнародними партнерами, що надають допомогу у сфері гуманітарного розмінування, а також удосконаленню координаційних механізмів співпраці.

Правове регулювання міжнародного співробітництва у сфері розмінування потребує подальшого вдосконалення. Зокрема, окремі положення Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р, передбачають необхідність підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері розмінування (далі – Національна стратегія). У документі акцентується на потребі покращення комунікації з донорами та іншими міжнародними партнерами, зокрема шляхом переведення переговорів зі сфери відповідальності окремих виконавчих органів на загальнодержавний рівень. Також передбачається доцільність спрямування міжнародної фінансової допомоги на організацію виробництва інноваційних засобів розмінування в Україні. У Національній стратегії зазначається, що з часом обсяги міжнародної допомоги для розмінування можуть скорочуватись, тому вже зараз необхідно створювати передумови для підвищення внутрішньої спроможності держави у цій сфері [12]. Таким чином, стратегічні орієнтири державної політики у сфері протимінної діяльності охоплюють як підвищення якості співробітництва з міжнародними донорами, так і раціоналізацію використання коштів, отриманих від міжнародних партнерів.

Варто відзначити, що відповідно до п. 1 і п. 2 ч. 2 ст. 34 Закону № 2642-VIII одним із ключових напрямів міжнародного співробітництва у сфері розмінування є реалізація спільних проектів, а також виконання робіт, передбачених угодами, стороною яких є міжнародна організація або іноземне підприємство [9]. Зокрема, згідно зі ст. 8 Угоди з Ісландією та Литовською республікою повноваження щодо укладення, супроводження та розірвання контрактів надані Публічній інституції Литовської Республіки «Центральне агентство з управління проектами» [15]. Відповідно до ст. 3 і ст. 4 Угоди з Японією, договори, що стосуються використання коштів наданого гранту, повинні укладатися Японським агентством міжнародного співробітництва [18]. У п. 4 Угоди зі Словенією передбачено, що фінансування конкретних заходів у сфері розмінування здійснюватиме Директорат розвитку співробітництва та гуманітарної допомоги Міністерства закордонних та європейських справ Республіки Словенія [16]. Відповідно до ст. 2 Угоди з Французькою Республікою, надання грантової допомоги українській стороні покладено на французьку компанію Bpifrance Assurance Export [17]. Таким чином, у низці міжнародних договорів, укладених Україною для забезпечення розмінування, чітко визначено іноземні суб'єкти, відповідальні за реалізацію спільних проєктів у межах наданої технічної та фінансової допомоги.

Висновки. Правові засади міжнародного співробітництва України у сфері розмінування ґрунтуються на положеннях Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» та укладених міжнародних договорах. Під час дослідження було визначено такі ключові особливості правового регулювання міжнародного співробітництва у цій сфері:

1. *Нормативна база*. Україна є учасником міжнародних Конвенцій ООН у сфері заборони окремих видів зброї. Зокрема, ратифіковано Конвенцію про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, та Конвенцію про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення.

2. *Фінансове та технічне співробітництво*. Україна отримує міжнародну фінансову допомогу у вигляді грантів, технічного забезпечення та консалтингу на основі міждержавних угод, укладених урядом України з урядами інших держав. У цих угодах чітко визначено міжнародні компанії або органи, уповноважені укладати договори для здійснення гуманітарного розмінування.

3. *Роль неурядових організацій*. Значну підтримку у реалізації міжнародних проектів з розмінування території України надають міжнародні неурядові організації, які діють на підставі спільних угод з органами державної влади України. Їхня участь забезпечує ефективну реалізацію гуманітарних ініціатив у зоні бойових дій.

4. *Інституційна комунікація та міжнародні науково-практичні заходи*. Україна активно ініціює та проводить міжнародні конференції, форуми й брифінги з питань протимінної діяльності з метою координації зусиль з донорами, оптимізації механізмів міжнародної допомоги та формування загальнодержавної стратегії у цій сфері в умовах воєнного стану.

Удосконалення правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері розмінування доцільно здійснювати шляхом переходу від моделі отримання міжнародних грантів до залучення іноземних інвесторів для реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на створення високотехнологічних продуктів у сфері протимінної діяльності. Такий підхід має враховувати положення Закону України «Про інноваційну діяльність» та сприяти зміцненню національного потенціалу у цій сфері.

Перспективними напрямами подальших наукових досліджень є розробка пропозицій щодо удосконалення механізмів міжнародної співпраці у сфері гуманітарного розмінування, а також вивчення правових засад участі українських фахівців у міжнародних місіях з протимінної діяльності під егідою ООН на територіях інших держав, що постраждали внаслідок збройних конфліктів.

Посилання:

1. Поринос Є. О., Дмитрієнко О. А., Богдан С. І. Аналіз організаційно-правових аспектів регулю-

вання протимінної діяльності в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 6. С. 638–642. DOI: https://doi.org/10.24144/ 2788-6018.2024.06.104.

2. Ворович Б. О. Шляхи вирішення проблемних питань розмінування територій України. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. 2020. № 2 (69). С. 143–149. DOI: https://doi.org/10.33099/2304-2745/2020-2-69/143-149

3. Ганненко С. О. Проблемні питання реалізації заходів протимінної діяльності України під час ведення бойових дій. Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація. 2020. № 1 (4). С. 25–30. DOI: http://doi.org/10.31731/2524-2636.2020.4.1.-25.30

4. Потеряйко С. П., Окіпняк І. В. Механізми державного управління сферою протимінної діяльності в Україні. Науковий вісник: Державне управління. 2022. № 2 (12). С. 304–321. DOI: https://doi.org/10.32269/2618-0065-2022-2(12)-304-321

5. Лаппо І. М., Бірюков Є. М., Журахов О. В., Добришкін Ю. М. Центр протимінної діяльності: основні аспекти діяльності та перспективи розвитку. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. 2023. № 1 (15). С. 74–80. DOI: https://doi.org/10.37701/dndivsovt.15.2023

6. Гаваза А. О. Світовий досвід формування культури безпеки протимінної діяльності та можливість імплементації його в Україні. Науковий вісник: Державне управління. 2021. № 1 (7). С. 40–65. DOI: https://doi.org/ 10.32689/2618-0065-2021-1(7)

7. Плинокос Д. Д., Давиденко Л. М., Шабанов Д. М., Кукурян О. І. Правове регулювання протимінної діяльності: міжнародний досвід. Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки. 2023. № 4 (18). С. 89–96. DOI: https://doi.org/10.37701/dndivsovt.18.2023.13

8. Саковський А. А., Затько Й. С., Приходько Ю. П. Особливості правового регулювання протимінної діяльності країни (на прикладі сучасного міжнародного досвіду). Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2023. № 1 (13). С. 18–27. DOI: https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/1.2023.18

9. Про протимінну діяльність в Україні : Закон України від 06.12.2008 № 2642-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text (дата звернення: 3 березня 2025 року).

10.Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 281. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/1188-2023-п (дата звернення: 3 березня 2025 року).

11.Про утворення Національного органу з питань протимінної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 № 1207. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-2021-п (дата звернення: 3 березня 2025 року).

12.Про схвалення Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2024-р (дата звернення: 3 березня 2025 року).

13.Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 03.05.1996, що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, схваленої Генеральною асамблеєю ООН 03.05.1996. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310#Text (дата звернення: 3 березня 2025 року).

14.Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, схвалена Генеральною асамблеєю ООН 18.09.1997. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#top (дата звернення: 3 березня 2025 року).

15.Угода між Міністерством закордонних справ Ісландії, Міністерством національної оборони Литовської Республіки та Міністерством оборони України про співробітництво в рамках коаліції спроможностей з розмінування України, укладена 13.08.2024. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_002-24#top (дата звернення: 3 березня 2025 року).

16.Угода між урядом України та урядом Республіки Словенія про донацію безповоротних коштів уряду Республіки Словенія уряду України для гуманітарної допомоги з діяльності у сфері розмінування, укладена 04.12.2024. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/705_001-23#Text (дата звернення: 3 березня 2025 року).

17.Грантова угода між урядом України та урядом Французької республіки щодо сприяння відновленню та підтримці критичної інфраструктури та пріоритетних секторів економіки України, укладена 07.06.2024. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250_002-24?find (дата звернення: 3 березня 2025 року).

18.Грантова угода для Програми екстреного відновлення (Фаза 3) між Японським агентством міжнародного співробітництва та Урядом України, укладена 19.02.2024. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392_002-24#Text (дата звернення: 3 березня 2025 року).

19.Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво у сфері протимінної діяльності : розпорядження Кабінетом Міністрів України від 06.10.2023 № 905-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2023р (дата звернення: 3 березня 2025 року).

20.Україна та Хорватія підписали міжурядову угоду про співробітництво в сфері розмінування: повідомлення Міністерства економіки України від 10.10.2023. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-khorvatiia-pidpysaly-mizhuriadovu-uhodu-pro-spivrobitnytstvo-v-sferi-rozminuvannia (дата звернення: 3 березня 2025 року).

21.Операційний план заходів з реалізації Національної стратегії протимінної діяльності у 2024 – 2026 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2024-р (дата звернення: 3 березня 2025 року).

22. Про утворення Організаційного комітету з підготовки та проведення Конференції з питань протимінної діяльності України (UMAC 2025) в Японії : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.01.2025 № 54-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/54-2025-р (дата звернення: 3 березня 2025 року).

Статтю було подано	04.04.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	18.04.2025	The article was accepted